

Nr 7

Utlåtande i anledning av motioner om inrättande av en riksdagens informationstjänst.

I de likalydande motionerna I: 278 av herr *Brundin* och II: 379 av herr *Clarkson m. fl.* hemställes, att riksdagen skall besluta att inrätta en riksdagens informationstjänst samt uppdraga åt riksdagens förvaltningskontor att utarbeta de närmare bestämmelserna för dess verksamhet i enlighet med de riktlinjer som anförts i motionerna.

Motionerna

Behovet av förbättrad kontakt mellan riksdagen och allmänheten motiveras av motionärerna bl. a. med en hänvisning till vänsterradikalismens kritik av det etablerade samhällets demokratiska uppbyggnad och förekomsten av osaklig kritik mot riksdagen och dess ledamöter, t. ex. i samband med införandet av ny pensionsordning för riksdagsmän. Efter att ha erinrat om tidigare förslag till utvidgning av riksdagens informationsverksamhet uttalar motionärerna att det gäller att aktivt söka utplåna vanföreställningar och ge riksdagen en ny ställning i människors medvetande. Den förestående enkammarreformen erbjuder, framhåller de, ett naturligt tillfälle härtill. Reformen förutsätts komma att av massmedia följas med ett intresse som kan utnyttjas för en ny inriktning av riksdagens utåtriktade verksamhet. För planering av denna föreslås inrättande av ett kontaktorgan som bl. a. skall genomföra en populärt upplagd informationskampanj som kan ge massmedia en impuls att på ett tilldragande sätt lansera den nya riksdagen.

Tidigare behandling av likartade motioner

Riksdagen har 1967 och 1968 avslagit motioner om inrättande av en tjänst som riksdagens pressombudsman. Bankoutskottet har i sammanhang härmed (utl. 1967: 22, 1968: 13) redogjort för mass medias bevakning av riksdagsarbetet och för åtgärder som riksdagen vidtagit för att informera om detta.

Beträffande mass medias bevakning av riksdagsarbetet har lämnats följande uppgifter. Tidningarnas telegrambyrå AB (TT) får *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 8 saml. Nr 7—8*

till sin riksdagsredaktion överlämnat allt löpande arbetsmaterial och sammanställer på grundval därav kontinuerligt rapporter om nya ärenden. Före kamrarnas arbetsplena sänder riksdagsredaktionen ut förteckningar över ärendena med redogörelser för utskottsbetänkandenas huvudinnehåll. Utförliga referat av kammardebatterna distribueras fortlöpande till tidningarnas referenter, partiernas nyhetsbyråer etc. samt till specialabbonnenter i Stockholm och landsorten. På grundval av debattreferaten sammanställs översikter som jämte referat av nya propositioner, motioner etc. sänds till alla teleprinteranslutna abonnenter. Därutöver upprättas journalistiskt upplagda sammanfattningar. Stockholmstidningarna och ett par landsortstidningar har egna medarbetare med ganska fast stationering i riksdagshuset. En omfattande informationsförmedling sker genom partiernas nyhetsbyråer och genom Förenade landsortstidningar AB. TT:s material används även av radion och televisionen, vilka dessutom har egna reportrar och referenter och egna direktreportage.

Sedan början av år 1967 förekommer i större utsträckning än tidigare viss informationsverksamhet inom riksdagen. Pressöversikter rörande frågor med anknytning till riksdagsarbetet sammanställs kontinuerligt och distribueras bl. a. till riksdagens ledamöter. Systematiska granskningar av hur riksdagens arbete bevakas i radio och television har genomförts. För pressbevakningen utnyttjas ett par av kamrarnas heltidsanställda stenografer vilka är erfarna journalister. Även vissa utåtriktade pressombudsmannauppgifter har fullgjorts.

Över de år 1967 väckta motionerna med förslag om en pressombudsmanntjänst inom riksdagen avgav Publicistklubben och TT remissyttranden, vari en kritisk hållning till förslaget kom till uttryck.

Publicistklubben fann det uppenbart att pressombudsmannainstitutionens möjligheter att förbättra informationen i massmedia övervärderats av motionärerna och framhöll massmedias strävan att gå direkt till källan samt deras ambition att sovra informationsmaterialet och bedöma det utifrån ett allmänt nyhetsintresse. Direktkontakter med riksdagsledamöter och utskottskanslier betecknades som den smidigaste informationsvägen, vilken skulle komma att utnyttjas även om en pressombudsman tillsattes. Den föreslagna åtgärden sades kunna få ett resultat rent motsatt det avsedda.

TT påpekade att riksdagsmaterialet ganska sällan bjuder på verkliga nyheter, eftersom ärendenas vandring genom olika instanser måste innefatta upprepningar, och att materialets omfång tvingar nyhetsorganen till koncentration. De stora kontroversiella frågorna bevakas noggrant, anförde *TT*, som också framhöll att intresset hos dess abonnenter blir bestämmande för i vilken utsträckning *TT*:s betungande bevakning av kammardebatterna ger upphov till publicitet. *TT* ansåg att pressen, radion

och televisionen redan tillvaratog varje möjlighet att avvinna materialet intresseväckande detaljer. Tillsättandet av en pressombudsman skulle sannolikt inte kunna åstadkomma någon ökning av informationsvolymen och skulle inte underlätta nyhetsorganens verksamhet i riksdagen. Beträffande utskottsarbetet betonades att tidningarna föredrar nyheter om vilka de tror sig vara ensamma och att ökad publicitet kan påräknas som en följd av större öppenhet eller om utskottsarbetet organiseras på ett mera intresseväckande sätt.

Bankoutskottet framhöll vid båda tillfällena att enighet torde råda om att det är önskvärt med en kontinuerlig, mångsidig och initierad information om riksdagens insats i den politiska beslutsprocessen. De invändningar som framförts mot förslaget att inrätta en pressombudsmannatjänst fann utskottet dock beaktansvärda. Bl. a. bedömde utskottet det som osannolikt att, såsom ibland hävdats, en icke önskad information om ännu ej offentliggjorda ställningstaganden skulle kunna förhindras genom en pressombudsmans insatser. Utskottet ansåg det dock önskvärt att riksdagen strävade efter att göra en mera aktiv insats på informationsområdet. Utskottet räknade med att den verksamhet på detta område som igångsatts under talmanskonferensens överinseende skulle fortsätta och att talmanskonferensen fortlöpande skulle ägna uppmärksamhet åt dess närmare utformning.

Bankoutskottets avstyrkande yttranden åtföljdes såväl 1967 som 1968 av reservationer, vari tre respektive fem ledamöter uttalade sig för en utredning rörande riksdagens utåtriktade informationsverksamhet.

Vissa andra motioner vid årets riksdag

I motionen II: 994 har hemställts om åtgärder i syfte att vidga informationen till allmänheten i ärenden som behandlas av regering och riksdag. Allmänna beredningsutskottet har i sitt utlåtande över motionen (nr 5) erinrat om att den år 1967 tillkallade informationsutredningen enligt sina direktiv skall pröva behovet av en vidgad information om samhällets verksamhet och ange målsättning för samhällsinformationen. I avvaktan på utredningens förslag har utskottet ansett motionen II: 994 böra lämnas utan åtgärd, vilket också blivit riksdagens beslut.

I motionerna I: 251 och II: 287, vilka hänvisats till konstitutionsutskottet och ännu inte behandlats av detta, föreslås att riksdagen i anslutning till det slutliga beslutet om den partiella författningsreformen och efter närmare utredning inom vederbörande utskott skall ta initiativ till en bred informationsverksamhet eller andra åtgärder i syfte att fördjupa författningens medborgerliga förankring. Som förebild för den önskade upplys-

ningsverksamheten nämner motionärerna det arbete som föregick högertrafikreformen och som omfattade bl. a. information via massmedia, inom organisationerna och till skolor och andra läroanstalter.

Utskottet

Tre år i följd har nu väckts motioner om inrättande inom riksdagen av en särskild informationsfunktion, vars syfte framför allt skulle vara att söka få till stånd fylligare och korrektare upplysningar om riksdagen och dess arbete bl. a. i olika massmedia. Förslagen har 1967 och 1968 avsett en befattning som pressombudsman, medan i år en »riksdagens informationstjänst» föreslås. Liksom sina föregångare reagerar årets motionärer mot att riksdagen och dess ledamöter i olika sammanhang utsätts för osaklig kritik. Den förestående enkammarreformen erbjuder enligt motionärernas mening en naturlig anledning att bredda och fördjupa riksdagens kontakt- och informationsverksamhet.

Utskottet har i sina tidigare utlåtanden i ämnet understrukt önskvärdheten av en kontinuerlig, mångsidig och initierad information om riksdagens insats i den politiska beslutsprocessen. Det finns anledning att upprepa detta uttalande men också att slå fast att den nuvarande informationen om riksdagsarbetet på det hela taget fyller högt ställda krav. Bl. a. kan pekas på den mycket ingående och objektiva bevakning som TT ägnar riksdagens verksamhet och vars resultat får vid spridning. Att massmedia av utrymmesskäl eller på grund av egna värderingar av materialets nyhetsintresse publicerar endast en begränsad del av den information som tillställs dem är ett förhållande som riksdagen torde ha svårt att påverka.

Den publicitet som gäller omständigheter vilka riksdagens ledamöter, grupper bland dem eller organ inom riksdagen betraktar som i förtid offentliggjorda är ofta ett resultat av en mera aktiv politisk nyhetsjournalistik som under de senaste åren vunnit ökad utbredning. Även om reaktionen däremot i vissa fall kan vara lättförståelig, torde få konstateras att det här rör sig om en naturlig nyhetsbevakning.

Det nu föreliggande förslaget till mera aktiva informationsinsatser från riksdagens sida synes i väsentlig mån bygga på intryck av företags och organisationers public-relations-verksamhet. Även om motionerna helt visst innehåller beaktansvärda påpekanden ifrågasätter utskottet om det skisserade programmet är fullt tillämpligt på ett organ av riksdagens typ, vilket ständigt är föremål för mass medias spontana uppmärksamhet och vars ledamöter och tjänstemän har ett omfattande och rikt utnyttjat kontaktnät. Vad särskilt gäller motionärernas betonande av enkammarreformens betydelse i publicitetsavseende vill utskottet framhålla att övergången till enkammarssystem, samtidigt som den utan tvivel kan stimulera intresset för riksdagen, också medför praktiska problem som måste lösas om man

vill skapa förutsättningar för en i allo positiv framställning i massmedia av riksdagens verksamhet. Utskottet vill erinra om att hithörande frågor — som behandlats av konstitutionsutskottet i dess utlåtande 1968 nr 20 om författningsreformen — är föremål för övervägande inom grundlagberedningen.

Med vad hittills anförts har utskottet ingalunda velat vända sig mot motionärernas grundläggande tes att riksdagen bör eftersträva en väsentligt förbättrad kontakt med och information till allmänheten. Motionärernas yrkande att riksdagen nu skall besluta inrätta en riksdagens informations-tjänst kan utskottet inte tillstyrka, dels emedan utskottet av ovan antydda skäl ställer sig tveksamt till effekten av en sådan åtgärd, dels emedan inrättande av ett nytt organ som kräver medelsanvisning inte bör beslutas utan föregående utredning. Utskottet förutsätter emellertid att den redan existerande informationsverksamhet som bedrivs under talmanskonferensens överinseende vidmakthålles och vidareutvecklas. Genom nya initiativ inom ramen för denna verksamhet bör syftet med de föreliggande motionerna i det väsentliga kunna tillgodoses. Utskottet vill framhålla möjligheten att talmanskonferensen överväger åtgärder vid fall av uppenbart missvisande och för riksdagens ledamöter kränkande publicitet.

Utskottet vill slutligen erinra om att riksdagen på konstitutionsutskottets förslag (utl. 1968:20) beslutat att en utredning om riksdagens personal- och förvaltningsorganisation skall tillsättas under innevarande vårsession. Denna utredning torde få anledning att också ägna uppmärksamhet åt riksdagens informationsverksamhet.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionerna I: 278 och II: 379.

Stockholm den 27 februari 1969

På bankoutsrottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Palm (s), Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp)*, Lundin (s), Strandberg (m) och Österdahl (fp);

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Hagnell (s)*, Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (cp), Rask (s), Fälldin (cp)* och Löfgren (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Åkerlund (m) och Strandberg (m).